

Соціальна політика

<https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-4-8>

УДК [331.55:37]:332.1

JEL I00, I21

М. В. Бачинська, Л. К. Семів, С. Р. Семів

Аналіз освітніх міграційних процесів: регіональний аспект

Через посилення міждержавних міграційних потоків і розвиток якості системи вищої освіти в закордонних навчальних закладах більшу частку займає міграція з метою отримання освіти, що супроводжується переважно постійною міграцією та виїздом громадян України на постійне місце проживання за кордон. Проаналізовано освітні міграційні процеси в Україні у регіональному розрізі. Визначено основні регіональні центри вищої освіти. Зосереджена увага на міграційних намірах населення щодо навчання за кордоном і здійснена порівняльна характеристика освітніх систем різних країн. Охарактеризовано порядок та етапність вступної кампанії у зарубіжних навчальних закладах. Досліджено сутність та особливості освітньої міграції, а також виокремлено основні причини, які сприяють українським студентам у виборі зарубіжних навчальних закладів вищої освіти. Визначено основні причини та наслідки освітньої міграції, а також її потенційні можливості. Обґрунтовано певні вигоди та витрати, пов'язані з освітніми міграційними процесами. Запропоновано напрями розвитку освітньої міграції та ефективної міграційної політики в Україні та її регіонах.

Ключові слова: міграційні процеси, система освіти, трудова міграція, працевлаштування, освітня міграція.

Постановка проблеми. Міграційним процесам у сучасному світі приділяється велика та особлива увага. В умовах посилення міждержавних міграційних потоків і розвитку якості системи вищої освіти в закордонних навчальних закладах більшу частку займає міграція з метою отримання освіти, що супроводжується здебільшого постійною міграцією та виїздом громадян України на постійне місце проживання за кордон. Розвиток інформатизації суспільства та зростання економіки знань визначає відповідні стандарти, адже кращі перспективи соціально-економічного розвитку має та країна, яка володіє якіснішим людським капіталом. У цьому контексті освітня міграція за умови ефективного її регулювання та використання її потенціалу виявляє переваги серед інших країн у соціально-економічному розвитку. Водночас для країн походження мігрантів освітня міграція створює загрозу економічній безпеці. Ураховуючи високу частку тих, хто залишається в країнах навчання, освітня міграція створює загрозу втрати висококваліфікованих кадрів, необхідних для розвитку країн походження мігрантів. У результаті цього на національних ринках праці та в освітніх системах йде конкурентна боротьба за студентів і певні категорії фахівців, що, безумовно, активізує освітні міграційні процеси та актуалізує питання врегулювання проблеми відтоку інтелектуального потенціалу країни.

Аналіз останніх досліджень. Теоретико-методологічні основи дослідження проблем освітніх міграційних процесів висвітлені в працях українських науковців, серед яких Е. Лібанова, О. Малиновська, О. Позняк, І. Маркова, В. Трощинський, К. Чернова, А. Шевченко, Л. Семів, У. Садова, З. Бараник та ін. Детально розглядаючи міграційні процеси, науковці багато уваги у своїх дослідженнях приділяють саме трудовій міграції, яка тісно пов'язана з освітньою міграцією і залишається ще недостатньо вивченим і дослідженим питанням.

Мета статті полягає у дослідженні міграційного настрою українських студентів, які хотіли б здобути освіту за кордоном, і міграції української молоді для

© М. В. Бачинська, Л. К. Семів, С. Р. Семів, 2020.

отримання освіти, а також у визначенні основних причин і наслідків освітньої міграції, у пропонуванні напрямів розвитку освітньої міграції та ефективної міграційної політики в Україні та її регіонах.

Основні результати дослідження. Освітня міграція полягає у виїзді громадян певної країни за кордон для отримання освіти або підвищення кваліфікаційного рівня і має різні форми прояву та тривалості. В освітніх міграційних процесах беруть участь учні, студенти професійно-технічних закладів і закладів вищої освіти (ЗВО), аспіранти, докторанти, професіонали, що підвищують власну кваліфікацію в різних структурах і компаніях. Складовою частиною освітньої міграції можна назвати рух мігрантів, які навчаються та орієнтовані на навчальні заклади (школи, коледжі, університети) в інших державах. Проявом інноваційних змін, що відбуваються в структурі та якості міграційних процесів, є зміна освітнього рівня населення під впливом міграцій. Залучаючи переважно молодих, добре освічених людей, міграційні процеси сприяють підвищенню освітнього потенціалу населення регіонів-реципієнтів і зниженню показників досягнутого освітнього рівня в регіонах-донорах. Для перспективної молоді еміграція залишається чи не єдиним шляхом швидкого поліпшення добробуту без відмови від наукової діяльності. Водночас збільшилася кількість емігрантів, які мають учений ступінь кандидата наук. Найбільшу кількість кандидатів наук Україна втрачає в міграційному обміні зі Сполученими Штатами, Росією, Німеччиною та Канадою [1].

Розширенню кордонів освіти сприяють програми міжнародного обміну студентами та викладачами, представництва фондів організацій в Україні, які регулярно повідомляють про конкурси проєктів на одержання грантів. Наприклад, студенти й викладачі навчальних закладів вищої освіти України беруть участь у міжнародних програмах обміну та стажування, конкурсах на одержання грантів, які проходять за фінансової підтримки Посольства Сполучених Штатів Америки в Україні, німецької служби DAAD, Посольства Республіки Польща в Україні і представництв польських фондів, представництва Європейської комісії в Україні, міжнародних фондів. Дуже популярними є міжнародні програми обміну ERASMUS, SOCRATES, а також програми імені Фулбрайта [2]. Участь у програмах здійснюється на конкурсній основі, головний приз – навчання в університеті або коледжі, читання лекції або проведення дослідження для викладачів з ученим ступенем. Також популярними серед молоді є молодіжна програма Work and Travel USA – тримісячне стажування у США; Au-Pair – програма культурного обміну, відповідно до умов якої молоді люди можуть жити один рік в американській або європейській родині, одержувати досвід роботи з дітьми й удосконалювати англійську (німецьку) мову; молодіжні волонтерські табори в країнах Європейського Союзу. Міжнародний обмін студентами, фахівцями досягається шляхом гармонізації систем освіти країн. Найбільш показовим прикладом становлення єдиної зони вищої освіти є Болонський процес, який має на меті розширити доступ до вищої освіти, сприяти мобільності студентів і викладачів, забезпечити успішну реалізацію освітньо-кваліфікаційного потенціалу випускників ЗВО завдяки тому, що всі академічні ступені і кваліфікації мають бути орієнтовані на ринок праці [3, с. 256]. У межах Болонського процесу здійснюється спроба поєднати освітні системи держав не тільки з різним рівнем економічного розвитку, але й різною ідентичністю. Відбувається спроба створення системи контрольованих і керованих відмінностей, водночас сприяючи освітній міграції серед молоді з держав, які не є членами Європейського Союзу. Освітня мобільність є одним з основних аспектів Болонського процесу, що спричиняє не лише активізацію освітніх міграційних процесів, циркуляцію освітян і науковців, але й сприяє транстериторіальності (географічна та соціальна комунікація), трансрегіональності (нова регіональна та соціокультурна комунікація) [4, с. 13].

Географія освітніх міграційних процесів залежить від мовно-культурних чинників і рівня співпраці між країнами, їх політики щодо експорту освітніх послуг. Інтенсивність освітньої міграції студентів і викладачів усередині європейського регіону пояснюється географічною близькістю, відкритістю кордонів, наявністю угод між університетами, уніфікацією освітніх стандартів і програм, поширеністю практики закордонних стажувань, наданням стипендій і пільг студентам, які прибувають за обміном.

Унаслідок вдалого геополітичного розташування областей Карпатського регіону та завдяки налагодженим зовнішньоекономічним відносинам (державний кордон з п'ятьма країнами, щільна мережа транспортних шляхів, авіасполучення) спостерігається інтенсивний розвиток освітніх міграційних процесів і достатньо високий рівень міграційної активності населення. Всі області Карпатського регіону перебувають у статусі прикордонної території і межують з кількома країнами-членами ЄС:

- Закарпатська область межує з Польщею, Словаччиною, Угорщиною та Румунією (облаштовано 16 пунктів пропуску та митних постів, з яких дев'ять із статусом міжнародних, шість – міждержавних і вісім пунктів спрощеного переходу; діє міжнародний повітряний пункт перетину кордону – аеропорт «Ужгород»);
- Львівська область межує з Республікою Польща (облаштовано вісім міжнародних пунктів перетину кордону, з них чотири автомобільні та чотири залізничні пункти перетину кордону; діє міжнародний повітряний пункт перетину кордону – аеропорт «Львів»);
- Івано-Франківська область межує з Румунією (немає облаштованих автомобільних, залізничних чи пішохідних пунктів перетину кордону; діє міжнародний повітряний пункт перетину кордону – аеропорт «Івано-Франківськ»);
- Чернівецька область межує з Румунією та Молдовою (облаштовано 19 пунктів перетину кордону, з яких із статусом міжнародних – 10, міждержавних – один; діє міжнародний повітряний пункт перетину кордону – аеропорт «Чернівці»).

На основі проведеного науковцями відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України» соціологічного дослідження «Міграційна активність студентської та учнівської молоді Карпатського регіону України» вдалось з'ясувати, що частка осіб, які мають позитивні міграційні установки (висловили бажання виїхати на постійне проживання, на кілька років і на тимчасові заробітки за кордон), становить 56%. Отже, трохи більше половини студентської та учнівської молоді Карпатського регіону України схильні до зовнішньої міграції.

Щоб виявити рівень внутрішньої готовності молоді до міграції, було поставлено запитання: «Чи плануєте Ви у найближчі 1-3 роки поїхати за кордон (не враховуючи туристичних поїздок)?». Менше половини учасників дослідження дали на нього негативну відповідь. Результати опитування показали, що на навчання за кордон планувало поїхати 14% респондентів. На тимчасові заробітки – кожен четвертий опитаний, а серед студентів ЗПТО – кожен третій [5, с. 19].

Чисельність української молоді, зокрема з Карпатського регіону, яка бере участь у міжнародних освітніх переміщеннях, зростає щороку. Сьогодні в Україні збільшується і кількість абітурієнтів, які після закінчення середньої школи обирають навчальні заклади Центральної та Західної Європи. Чимало навчальних закладів, особливо в Польщі, пропонують свої освітні послуги для іноземних студентів. Причому ціни на навчання та підготовчі курси є демократичними, в багатьох випадках нижчими за ціни на освітні послуги вітчизняних ЗВО [6, с. 276].

Загалом українських студентів, які їдуть за кордон для навчання, з кожним роком стає більше. Про це свідчать дані дослідження «Українське студентство за кордоном: дані до 2017-2018 навчального року», проведеного аналітичним центром «CEDOS» у 2019 р. За результатами цього дослідження, у 2017-2018 н. р. нараховувалося 84 тис. осіб з українським громадянством, які навчалися у закордонних університетах. Це становило приблизно 8% загальної кількості тих, хто вчиться на денних програмах вищої освіти в Україні. Водночас ця цифра

цілком співмірна з кількістю іноземних студентів, які приїжджають на навчання в Україну (нагадаємо, у 2019 р. – майже 76 тис. іноземців). Українські студенти, зокрема студентська молодь з Карпатського регіону, обирають заклади вищої освіти Польщі, Російської Федерації, Німеччини, Канади, Чехії, Італії, США, Іспанії, Австрії, Франції, Словаччини, Болгарії (табл. 1).

Таблиця 1

10 країн з найбільшою кількістю українських студентів, осіб

Країна	2008-2009 н. р.	2009-2010 н. р.	2010-2011 н. р.	2011-2012 н. р.	2012-2013 н. р.	2013-2014 н. р.	2014-2015 н. р.	2015-2016 н. р.	2016-2017 н. р.	2017-2018 н. р.
Польща	2831	3499	4879	6321	9620	14951	22833	30041	33370	37780
Росія	2773	4756	2578	3654	423114	4554	9458	11636	11440	11360
Німеччина	8121	8307	8305	8379	8521	8671	8842	9088	9638	9388
Канада	719	919	1052	1202	1609	2046	2466	2769	3425	3725
Чехія	717	891	1026	1202	1326	1522	1780	2137	2471	2652
Італія	783	1035	1303	1538	1741	1889	2169	2334	2536	2718
США	1716	1727	1583	1535	1490	1464	1551	1680	1817	1928
Словаччина	71	84	98	109	128	176	389	683	1169	1851
Іспанія	558	641	840	1114	1323	1418	1545	1612	1762	1762
Австрія	675	814	896	1038	1157	1176	1344	1458	1625	1690

Джерело: складено автором на основі [7].

Протягом останніх дев'яти років чисельність українців, які виявили бажання навчатися у закордонних університетах, зростає більш ніж утричі – з 24 тис. до 84 тис. осіб. Конкретні дестинації навчання, відповідно до статистичних даних, зображено на рис. 1: понад 37 тис. українських студентів навчається в Республіці Польща (це 55% усього іноземного студентства; водночас це також країна з найвищим показником трудових мігрантів з України), близько 10 тис. – у Німеччині, понад 17 тис. – в інших європейських країнах. Безсумнівно, викликає серйозні перестороги та занепокоєння високий показник українського студентства у Російській Федерації (а це понад 11 тис. осіб).

Зазначимо, що до основних причин, через які українські випускники обирають зарубіжні ЗВО, відносять такі: і багато недоліків і слабких місць української освітньої системи, і бажання українських абітурієнтів поїхати за кордон на постійне місце проживання, і виділення зарубіжними ЗВО більше безкоштовних місць для талановитої молоді, деякі знижки на навчання на контрактній основі. Крім того, зарубіжні ЗВО вкрай відповідально ставляться до випускників, надаючи можливість для розширення контактів по всьому світу й влаштовуючи на роботу [8].

Такий відтік вітчизняних студентів негативно відобразиться на регіональних освітніх системах, а в майбутньому – і на регіональних ринках праці та національній економіці.

Важливою особливістю освітньої міграції є її найменш руйнівний вплив (на відміну від інших видів міграції). Освітня міграція зумовлена доходами не тільки для освітньої галузі (або окремого ЗВО), але й для економіки країни та регіону, що надає освітні послуги. До того ж споживачі освітніх послуг є потенційною робочою силою відповідної кваліфікації [9].

Освітня міграція є певним викликом для обох країн: і тієї, що приймає, і тієї, що надсилає, адже країна походження у певний спосіб впливає на те, що особа вирішує здобувати освіту за кордоном; водночас країна, що приймає, має створити відповідні умови для навчання і проживання осіб з інших країн, а також створити умови для того, щоб залишити цей потенціал у себе в країні. Водночас і країна походження мігрантів має бути зацікавлена в тому, щоб привабити людей із високим рівнем освіти, тому що це сприятиме розвитку країни. Україна, як і країни, що приймають студентів з-за кордону, може мати від цього конкретну економічну користь завдяки отриманню плати за навчання і витратам,

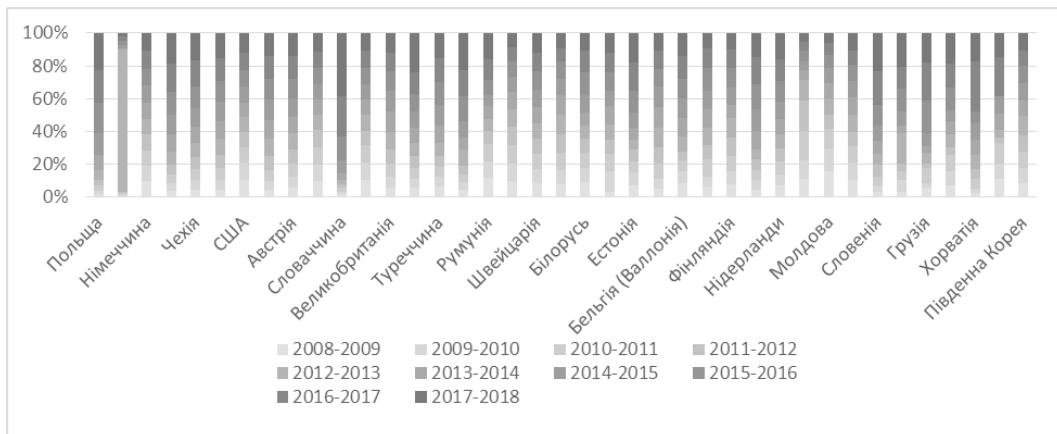

Рис. 1. Частка українських студентів за кордоном у розрізі навчальних років
 Джерело: складено автором за даними [7].

пов'язаним з проживанням. Варто зауважити, що з освітньою міграцією пов'язані певні вигоди: вищою є оплата праці після здобуття освіти в країні міграції, враховуючи ймовірність знайти роботу навчання в університеті; вищою є якість освіти та кращими умови навчання. Водночас до витрат, пов'язаних з освітньою міграцією, належать витрати на навчання, витрати на переїзд і витрати на проживання, а також недоотримана заробітна плата в Україні за час переїзду та навчання [10].

Саме підвищення вимог до якості освіти та забезпечення якості освіти дасть змогу зупинити відтік студентів у закордонні ЗВО. У контексті зазначеного зауважимо, що для підвищення якості освіти важливим є визначення пріоритетних напрямів змін: механізми для забезпечення якості освіти, які все ще в Україні практично відсутні; інтеграція до європейського простору вищої освіти та наукових досліджень; формування та розвиток освіти впродовж життя, яка сьогодні в Україні знаходиться фактично у зародковому стані.

Основними причинами від'їзду в іноземні навчальні заклади вищої освіти студентів і викладачів є не лише недофінансування вищої освіти. Цей процес зумовлений і внутрішніми особливостями вітчизняної системи освіти та самих навчальних закладів вищої освіти: бюрократизованістю процесів, небажанням змін згідно з викликами часу. Забезпечення якості освіти можливе, серед іншого, завдяки таким інструментам, які довели свою ефективність: вступ за результатами ЗНО, єдине фахове випробування в магістратуру, адресне розміщення державного замовлення (місце за абітурієнтом), конкурсний розподіл держзамовлення в магістратуру. Окрема увага має бути приділена сучасному змісту освіти, стандарти якої мають базуватися на компетентісному підході і включати формування загальних компетентностей, а також враховувати потреби ринку праці, щоб бути готовими до тих викликів, які можуть з'явитися через три, п'ять і 10 років.

Висновки. Отже, з позицій збереження інтелектуального потенціалу країни, необхідним є вжиття низки заходів – внутрішніх, спрямованих на макроекономічну стабілізацію та оздоровлення економіки (створення робочих місць, розширення іноземного інвестування тощо), і зовнішніх, які мають забезпечити цивілізовані форми виїзду працівників за кордон і можливість їх вільного повернення звідти, а також гарантії нашим співвітчизникам захисту їхніх прав за кордоном. Можна запропонувати ще кілька напрямів, необхідних для підвищення якості освіти: формування якісного контингенту закладів вищої освіти завдяки таким інструментам, які довели свою ефективність, але можуть удосконалюватися (вступ за результатами ЗНО, єдине фахове вступне

випробування, адресне розміщення держзамовлення, широкий конкурс, конкурсний розподіл державного замовлення в магістратуру); сучасний зміст освіти (нові стандарти на базі компетентнісних підходів і сучасні освітні програми «Нова українська школа»); впровадження нових моделей підготовки фахівців (реформування освіти регульованих професій – медична, юридична та педагогічна освіта, початок підготовки фахівців за схемою «молодший бакалавр – магістр», запровадження ЗНО для вступу в магістратуру за низкою спеціальностей); проведення наукової атестації, за результатами якої передбачається розподіл базового фінансування на наукові дослідження у закладах вищої освіти. Що стосується кращого функціонування державної міграційної системи, то було б доречним створення системи раннього попередження кризових процесів в економіці на основі моніторингу, а прогнозування та розпізнавання негативних тенденцій дозволило б визначати пріоритетні напрями економічного розвитку та здійснювати підготовку фахівців відповідно до ситуації на ринку праці та підвищити ефективність державної політики у сфері освіти та зайнятості.

Список використаних джерел

1. Міграція в Україні: Факти і цифри. 2011. *Slideshare*: сайт. URL: <http://www.slideshare.net/presscvua/factsfigures-b5-uaf>
2. Чайка-Петегирич Л. Б. Міграційні процеси в контексті інтернаціоналізації освітніх систем. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*: зб. наук. пр. 2016. Вип. 17(4). С. 106-109. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_17/4/27.pdf
3. Безтелесна Л. Інтернаціоналізація вищої освіти за умов міжнародної міграції населення як носія людського потенціалу. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2014. № 3(1). С. 254-257.
4. Чабала О. Розвиток освіти в умовах глобалізаційних викликів: соціально-філософський вимір: автореф. дис. ... канд. екон. наук. К., 2011. 20 с.
5. *Міграційна активність студентської та учнівської молоді Карпатського регіону України (результати соціологічного дослідження)*: науково-аналітичне видання / ред.: Т. Г. Васильців, О. Т. Риндзак. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2020. 60 с.
6. Шевчук А. Мотиваційні механізми регулювання освітніх міграцій: в'їзний та виїзний аспекти. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*: зб. наук. пр. 2013. Вип. 3(101). С. 275-282.
7. Українське студентство за кордоном: дані до 2017/18 навчального року. *CEDOS*: сайт. 2017. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainske-studentstvo-za-kordonom-dani-do-201718-navchalnohoroku>
8. Черба В. М., Тополь Г. Д., Мушкацьорова Д. В. Причини освітніх міграцій українських студентів за кордон. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 12. С. 68-72.
9. Майданік І. Інтелектуальна міграція в Україні в контексті міжнародної наукової співпраці. *Україна: аспекти праці*. 2009. № 5. С. 34-39.
10. Романюк М. Д., Смутчак З. В. Проблема освітньої міграції в аспекті реформування вищої освіти. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2018. Вип. 22. С. 716-719. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/135.pdf>

References

1. Mhratsiya v Ukrayini: Fakty i tsyfy. 2011 [Migration in Ukraine: Facts and Figures. 2011] (2011). *Slideshare*: Website. Retrieved from <http://www.slideshare.net/presscvua/factsfigures-b5-uaf> [in Ukrainian].
2. Chayka-Petehyrych, L. B. (2016). Mhratsiyni protsesy v konteksti internatsionalizatsiyi osvitynih system [Migration processes in the context of internationalization of educational systems]. In *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnogo universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky* [Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences]: Vol. 17(4) (pp. 106-109). Retrieved from http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_17/4/27.pdf [in Ukrainian].
3. Beztelesna, L. (2014). Internatsionalizatsiya vyshchoyi osvity za umov mizhnarodnoyi mhratsiyi naseleण्या yak nosiya lyuds'koho potentsialu [Internationalization of higher education in the context of international migration as a carrier of human potential]. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of Khmelnytsky National University. Economic sciences*, 3, 254-257. [in Ukrainian].
4. Chabala, O. (2011). Rozvytok osvity v umovakh hlobalizatsiynykh vyklykiv: sotsial'no-filosofs'kyu vymir [Development of education in the context of globalization challenges: socio-philosophical dimension]. (Ph.D. in Econ. Thesis). Kyiv. [in Ukrainian].
5. Vasylytsiv, T. H., & Ryndzak, O. T. (Eds.) (2020). Mhratsiyna aktyvnyts' student's'koyi ta uchniv's'koyi molodi Karpat's'koho rehionu Ukrayiny (rezul'taty sotsiolohichnoho doslidzhennya) [Migration activity of student and pupil youth of the Carpathian region of Ukraine (results of sociological research)]: Scientific-analytical publication. Lviv: Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

6. Shevchuk, A. (2013). Motyvatsiyni mekhanizmy rehulyuvannya osvritnikh mihratsiy: v'yiznyy ta vvyiznyy aspekty [Motivational mechanisms for regulating educational migration: entry and exit aspects]. In *Sotsial'no-ekonomichni problemy sучasnoho periodu Ukrayiny [Socio-economic problems of the modern period of Ukraine]*: Vol. 3(101) (pp. 275-282). [in Ukrainian].
7. Ukrayins'ke studentstvo za kordonom: dani do 2017/18 navchal'noho roku [Ukrainian students abroad: data for the 2017/18 academic year] (2017). CEDOS: Website. Retrieved from <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainske-studentstvo-za-kordonom-dani-do-201718-navchalnohoroku> [in Ukrainian].
8. Cherba, V. M., Topol, H. D., & Mushkatylova, D. V. (2017). Prychyny osvritnikh mihratsiy ukrayins'kykh studentiv za kordon [Reasons for educational migrations of Ukrainian students abroad]. *Investytsiyyi: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 12, 68-72. [in Ukrainian].
9. Maydanik, I. (2009). Intelektual'na mihratsiya v Ukrayini v konteksti mizhnarodnoyi naukovoï spivpratsi [Intellectual migration in Ukraine in the context of international scientific cooperation]. *Ukrayina: aspekty pratsi – Ukraine: aspects of work*, 5, 34-39. [in Ukrainian].
10. Romanyuk, M. D., & Smutchak, Z. V. (2018). Problema osvity mihratsiy v aspekti reformuvannya vyshchoï osvity [The problem of educational migration in the aspect of reforming higher education]. *Hlobal'ni ta natsional'ni problemy ekonomiky – Global and national economic problems*, 22, 716-719. Retrieved from <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/135.pdf> [in Ukrainian].

Bachynska M. V., Semiv L. K., Semiv S. R. Analysis of educational migration processes: regional aspect.

Analysis and consideration of current migration trends in our country, in particular mass interstate migration movements in the context of Ukraine's participation in the European and world migration space, are considered among the important factors in shaping its national policy. Educational migration is a special threat to the socio-economic development of the country and sustainable development of society, as the formation of highly qualified personnel, accumulation of intellectual capital, and increasing scientific and technological potential of the country are among the important factors of economic and social progress. Due to the intensification of interstate migration flows and the development of the quality of the higher education system in foreign educational institutions, migration for education takes a larger share, which is mostly accompanied by constant migration and departure of Ukrainian citizens for permanent residence abroad. The analysis of publications on this issue proves the urgency of educational migration research, and today it remains important to analyze trends in educational migration, find mechanisms to counter the transformation of Ukraine into a country of origin of educational migrants, as well as their repatriation. The article analyzes the educational migration processes in Ukraine in the regional context. The main regional centers of higher education are identified. The focus is on the migration intentions of the population to study abroad and a comparative description of the educational systems of different countries. The order and stages of the admission campaign in foreign educational institutions are described. The essence and features of educational migration are studied and the main reasons that help Ukrainian students to choose foreign higher education institutions are highlighted. The main causes and consequences of educational migration, as well as potential opportunities for educational migration, are identified. Certain benefits and costs associated with educational migration processes are justified. The directions of development of educational migration and effective migration system in Ukraine and its regions, which should take a worthy place in the migration policy of the state, are offered.

Keywords: migration processes, education system, labor migration, employment, educational migration.

Бачинська Марія Володимирівна – кандидат економічних наук, науковий співробітник відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» (e-mail: maricka1104@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4589-308X>).

Bachynska Mariya Volodymyrivna – Ph.D. (Econ.), Researcher of the Department of problems of social and humanitarian development of the regions of the Dolishnyi Institute of Regional Research of NAS of Ukraine.

Семів Любов Казимирівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту та соціально-гуманітарних дисциплін Львівського інституту ДВНЗ «Університет банківської справи» (e-mail: semivlubov@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1219-1970>).

Semiv Lyubov Kazymyriivna – Dr.Sci. (Econ.), Prof., Professor of the Department of management and social and humanitarian sciences of Lviv Institute of the Banking University.

Семів Сергій Романович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Львівського торговельно-економічного університету (e-mail: centercoop@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4682-7359>).

Semiv Serhiy Romanovych – Ph.D. (Econ.), Assoc. Prof., Associate Professor of the Department of international economic relations of the Lviv University of Trade and Economics.

Надійшло 08.09.2020 р.